

Vandring på Vallsjö kyrkogård 2010-08-07

Att säga välkomna till kyrkogården kanske låter lite märkligt men hur som helst idag är ni alla välkomna till en vandring i fädrens spår här på kyrkogården. Det är Inger Högberg och jag – Bertil Zettergren, som kommer att hålla i vandringen och vi räknar med att den tar en dryg timma. Vi tror också att många av er har en del att bidra med och därför är ni välkomna att ställa frågor eller kommentera.

Jag tänkte börja med lite information om själva kyrkogården som vi nu står på. Det är den del av Vallsjö kyrkogård som i dagligt tal benämns den nya kyrkogården. Den har hunnit bli ganska gammal den också.

Redan 1909 föreslogs köp av mark till en utökad kyrkogård men ägaren Eksjöhovgårds AB ville inte sälja.

Men 1921 gick det bättre. Den nye ägaren till Eksjöhovgård, Simon Falk, sålde ett markområde på 16 370 m² för 6 500:– vilket blev 40 öre metern. Eftersom man ansåg att halva området räckte till att börja med arrenderades den andra halvan ut för 20:–/år till hemmansägaren Bror H. Nilsson, Eksjöhovgård.

Redan året innan köpet började man fondera medel som influtit för försålda gravplatser att tas i anspråk för inköp av en ny kyrkogård.

Uppdraget att planera den nya kyrkogården fick arkitekt Göran Pauli (1891–1940) som då bodde i Stockholm. Göran Pauli, som var son till konstnärerna Georg och Hanna Pauli, hade varit engagerad i många kyrkliga byggnadsfrågor, inte minst i Småland. Han blev sedermera stadsarkitekt i Jönköping från 1931 till sin död.

Pauli ritade också förslag till ett kapell på nya kyrkogården. Det kom aldrig till stånd.

(Inom parentes kan nämnas att kyrkorådet 1944 mottog 15 000:– av godsägare Ander Johan Carlsson med hustru Signe i Hulta, som en grundplåt till ett kommande kapell).

Ringmuren som vi ser här har utförts av stenhuggarmästaren och predikanten m.m. Adolf Fredrik Lindqvist i Torset. Portalen utfördes av stenhuggare Otto Mill (från början var portalen planerad att göras i tegel eller betong av ekonomiska skäl). Planteringen gjordes av länsträdgårdsmästare Sällström (som förresten fått en gata uppkallad efter sig i Sävsjö) tillsammans med Gunnar Sandberg. Grinden och korset härovanför som är av smide utfördes av firma Söderqvist och Olsson i Sävsjö.

Den nya kyrkogården invigdes den 3 augusti 1929, alltså för nästan exakt 81 år sedan. Just då stod Sävsjö utan ordinarie präst. Harald Blomstrand tillträdde i slutet av året. Men där fanns i alla fall en biskop Sam Stadener i spetsen för 9 präster, bl.a. kontraktsprosten Pontén från Hultsjö, kyrkoherde Bergkrans från Bringetofta och komminister Sandblom från Hjärtlanda. Där var också kantor Franzén och där var kyrkvårdarna A. W. Nilsson och Gunnar Sandberg och naturligtvis en mängd församlingsbor.

Stadgarna som antagits för kyrkogården gällde bl.a. gravplatserna. Där föreskrev dels allmänna och dels enskilda gravplatser. Att ligga på allmänna linjen eller linjen som man oftast sa, hade inget större anseende och var kostnadsfria. De enskilda gravarna var indelade i fem klasser och kostade för beständig besittning för klass ett 250:– och 25:– för klass fem. Vad kunde ha skiljt klasserna åt? Den beständiga besittningen var inte så beständig och gäller inte nu längre.

Idag gäller Begravningslagen och Begravningsförordningen, båda från 1990. Vad kostar en gravplats idag? Den kostar ingenting Hur länge gäller den? Den gäller enligt gravbrevet i 25 år men kan förlängas.

År 1964 var det åter dags att utvidga kyrkogården. Nu fick stadsträdgårdsmästare Ivar Andersson uppdraget att kartlägga och projektera den resterande delen av marken som en gång inköpts. Ivar Andersson har också ritat korset, som står på en kulle rakt ner härifrån och är 4½ meter högt och av teak och väger 450 kg. På inskriptionen står "Kristi kors – Du livets träd – Vårt enda hopp – Vår salighet". Invigningen dröjde men skedde sedan på Alla Helgons Dag 1970 och då fanns biskop Olof Sundby på plats tillsammans med kyrkoherde Åke Runmark och komminister Börje Finnstedt och veniaten Martin Andersson. Kyrkvårdarna Ester Larsson och Eric Nyberg och naturligtvis många församlingsbor.

Dagen till ära hade musikdirektör Torsten Rygert komponerat ett musikstycke som framfördes på orgel i samband med högmässan.

Nu ska vi förflytta oss till platsen där enligt pastorsexpeditionens anteckningar den första begravningen på nya kyrkogården skedde och det var 1930-08-10, ett år efter invigningen. Det var Agda Petersson, född 1865 från N. Ljunga som gravsattes på Allmänna linjen. Maken August Petersson är också begravd där men fem år senare.

Erik Johan John Ringius

Vi står nu framför en sten som visar att här vilar John och Alma Ringius. Stenen har John Ringius själv valt ut. Den låg mellan Svinemünde och Mejensjö och lär ha varit den sten som John och hans blivande hustru Alma ofta satt på vid sina promenader. När hustrun begravts placerade John en liten bänk vid sidan av stenen.

Här kunde han sedan sitta och meditera och titta upp i trädet ovanför där han hängt upp en av sina fågelholkar. John eller Johan Ringius, som han hette från början, var född i Piteå 1870. Fadern kom ursprungligen från en gammal prästsläkt i Skåne men hade flyttat till Norrland. Hustrun Alma f. Thunander föddes i Jönköping 1880 och dog 1960. Hon hade gått på den s.k. Storckenfeldtska skolan i Jönköping och varit guvernant hos friherre von Essen i Källefäll i Västergötland innan hon kom till Sävsjö.

De vigdes på midsommardagen 1910 i Vrigstad av komminister C.A. Sjögren. Intressant i sammanhanget är att en av parets två flickor, Britta, gift Holmström, grundade organisationen IM, som idag står för Individuell Människohjälp och är en internationellt välkänd biståndsorganisation med säte i Lund och med en rekreations- och konferensanläggning i Vrigstad.

John Ringius flyttade 1897 ner till Stockaryd där hans bror bedrev trävaruhandel. Efter fem år kom han sedan till Sävsjö där verksamheten fortsatte. Men 1910 började han också att köpa upp och sälja kräftor. Varje höst från den 7 augusti till oktober. Det blev allt större partier och åren före första världskriget omsatte han mellan 50– och 60 000 tjug och omräknat i kräftor blir det mellan 1 och 1.2 miljoner per år.

År 1917 startade han en konserverfabrik där han tillverkade kräftsmör, som bl.a. exporterades till Tyskland. Tillverkningen gick till så att han kokade hela kräftan och blandade sedan spadet i smör. Kräftskjärtarna såldes förpackade i glasburkar. Denna verksamhet pågick till slutet av 30-talet, då smör blev en bristvara och svårt att köpa.

Till sin hjälp hade han upp till 18 flickor vid rensningsbordet och de arbetade på ackord. Min mamma var en av dessa flickor och takterna att rensa fort och väl satt i hela livet.

När Sävsjö blev stad 1947 intervjuades Ringius och tyckte då att staden borde få en kräfta i stadsvapnet på grund av den stora betydelse kräftan haft för bygden... Han var också intresserad av jakt och jagade särskilt orre och raphöns som det var gott om i Sävsjös utkanter. Älgjakten brydde han sig inte om då han tyckte jaktområdena var alltför små jämfört med i Norrland.

Han hade en intressant vapensamling med bl.a. ett gevär från pappans kusin, som denne tagit vid en strid med indianer i Sydamerika 1875.

Fågelholkestillverkningen kom att bli ett komplement till övrig grosshandel. Han utvecklade ett speciellt borrh som han använde för att borra igenom lagom långa trästammar. Borret gjorde först ett lite smalare hål ovanifrån och när det sedan kom ner en bit i stammen vidgade det sig så att holken i genomskärning fick ett bohål som till formen liknade en kaffepumpa. Detta innebar att bohålet behöll värmen bättre. Sedan borrade han ett inflygningshål från sidan och satte därefter ett tak ovanpå. Han hann med att producera över 100 000 holkar.

Den politiska banan för Ringius blev lång. Redan 1909 blev han ordförande både i municipalstämman och i municipalnämnden. Han var ledamot och tidvis även ordförande av byggnadsnämnden från 1915 fram till 1933 – då 63 år gammal. Och han var ledamot av municipalfullmäktige mellan åren 1917 och

1930.

Han var också med i styrelsen när Sävsjös första idrottsförening bildades 1907. Den fick namnet Sävsjö IS eller SIS. Föreningen upphörde 1912. Man hade hittat ett lämpligt gärd utåt Mejensjö. Där anlades den första idrottsplatsen. Kanske var det där som John Ringius såg den sten som vi nu står framför?

År 1924 bildades en ny idrottsförening, den som vi fortfarande har, IF Kamraterna eller som vi i dagligt tal säger – IFK. Även här var Ringius med i styrelsen – som vice ordförande. 1922 bildades Sävsjöortens Hembygds- och Fornminnesförening och där blev John Ringius kassör.

Många minns den lille mannen som på vintrarna kom på sin spark eller om somrarna på sin cykel. Inför sin 90-årsdag hade han tagit sig ut till Komstad för att se om Strömstaren fanns där. Ständigt aktiv och med ett stort engagemang för Sävsjö.

Han dog på sin 103-årsdag 1973 och bodde då på Ringgården här i Sävsjö.

Emma Karlsson på Höjden 4/4 1864–24/4 1949

Bodde på torpet under Uppåkra, utmed den gamla kyrkvägen från Vallsjö till Norra Sandsjö. Torpet är rivet men jag kan rekommendera ett besök på denna fridfulla plats.

Man får ta sig till Sibbarp, passera och beundra Bernt och Astrid Jönssons fyra kastanjer, vandra vidare på vägen en hjulbredd bred, följa muren och strax till höger låg torpet Höjden.

Min familj bodde på torpet några somrar, 1949–52, sedan Emma gått bort. Ägare var då Kristi kärleksverksamhet. En underbar miljö för tre fantasifulla storstadsflickor. Vår begreppsvärld utökades med separator och lärkträd. Separatoren fanns i den gamla delen av huset, klar att använda.

Lärkträden, en av de två som planterades av sonen Axel för mer än ett sekel sedan, finns kvar liksom en apel.

Guldpriset är högt just nu så det kan löna sig att leta efter Hacko Högbergs vigselring i muren. Han tappade den under bärplockning, 1950.

Blev nyfiken på Emma då jag av en tillfällighet fick reda på att det fanns minst två barnbarn att fråga. Emma Nilsson född 1864 någonstans i Västergötland i närheten av Skara (Vånga), dotter till en kusk. Hon var mycket förtegen om sin uppväxt. Men hon var simkunnig eftersom hon bott vid ett vattendrag och hon berättade om sitt tyska ursprung.

En gästgivare Heitmüller som kom till Sverige på 1700 talet. Kom som barnflicka till familjen Gyllenkrok på Uppåkra, vilka höll kontakt med Emma genom åren. Elsa Gyllenkrok hörde av sig regelbundet.

Träffade Karl August Karlsson f 1864 från Skrapstad. Vars bror bodde i banvaktstugan i Skrapstad. Tycke uppstod. Gifte sig 12/5 1885. De bosatte sig på torpet Höjden.

Änka tidigt 1897 33 år gammal. Mannen August föll ner från taket vid sitt arbete på Uppåkra. I släkten hävdar man att han föll ner från rännan på Höjden alt. lunginflammation. Var är han begravd?

Ensam med 4 barn det femte barnet Fredrik dog 3 veckor innan Emma blev änka. Tidigt varje morgon gav hon sig iväg till Sävsjö för att sälja ett par liter mjölk vilket gav henne en tioöring. Därefter tog det ordinarie dagsverket vid. Redan före mannens död gick Emma till Sävsjö för att sälja smör och ägg. Det berättas att 1892 vid juletid tyckte maken att hon dröjde ovanligt länge, gick och mötte henne och knappt hemkommen födde hon sonen Axel.

Omodernt torp. 200 m till källa i skogen för att hämta vatten. Ladugård för en ko, en gris och några höns. Vävde och sydde i den gamla delen av huset där också separatoren fanns. Mellan gamla och nya delen en farstu med trappa till vinden. I köket fanns soffa, bord och stege till katten. Kammare med öppen spis, två fönster och dörr till farstun. Dass med tre hål.

Beskrivning : Allmänna omdömet mild, snäll, rar och omtänksam, alltid klädd i lång kjol. Bjöd besökande barn på godis.

Omtyckt svärmor. Mästare på att få ett skurgolv skinande rent. Kritade spiskåpan och satte in ljung.

Barn: Hilda 1885, Erik 1887, Emelie (Emma Botilda) 1890, och Karl Axel 1892 . Yngsta barnet Fredrik avled 3 veckor före faderns död, ca 2 år gammal. Axel f 1892, jobbade vid järnvägen i Jönköping, fick en dotter Märta f. 1925 som tillsammans med sin mor Ingeborg tillbringade somrarna hos Emma på Höjden. Åren 1930–43.

Märta berättar att de åkte Vetlandabanan eftersom hennes far hade fria resor. Axel flyttade från Höjden 1909. Det var han som planterade lärkträd. Hilda f .1885 gifte sig med Fritiof Hägg och blev mor till Alice f. 9/6 1924, Ingemar, Gabriella, Åke och Olof. Bosatt i Gåvan i det röda hus som sedan inköptes av Gertrud Svensson och blev rävfarm . Hilda förlorade en hand i ett tröskverk vid 12 års ålder. Hon utbildade sig till sömmerska trots protes på ena handen. Avled vid 49 års ålder.

Emma gick från Höjden och hjälpte till i familjen Hägg. Ogifta sönerna Olof och Åke bodde på Tegnergatan. Erik bosatte sig på Hultön gift med Anna. Sonen Gunnar gift med Maj Britt Karlsson.

Emmelie gift i Målilla, har en dotter Eva Lindström. Emma lyckades försörja och mätta sina barn som sedan flyttade ut en efter en. Sålde mjölk, ägg och smör. Vakade och hjälpte till med olika sysslor på Solhem. Fri ved och kanske mjölk och ägg från Uppåkra? Erhöll nådegåvor av kyrkan enligt protokoll. 1937 5 kr från Brisman– Fagerbergiska fonden, 1942 10 kr Avled 24 april 1949 85 år gammal. Ett inte ovanligt kvinnoöde i slutet av 1800 talet och början på 1900–talet. Efterlyser artikel i Smålands Tidningen ? Uppgifter hämtade från samtal med Alice Clotz och Märta Gustavsson, barnbarn till Emma och familjen Edblad.

Gravplatsen för människor som bott på vårdhemmet Solhem – ett hem för personer med utvecklingsstörning

Troligen anlades detta kvarter ganska snart efter att kyrkogården kommit till och ligger i Allmänna linjen.

Det var diakon Martin Olsson, som då var föreståndare på vårdhemmet och som säkert också tog initiativet till att få denna plats reserverad för människor, som bott på Solhem och som av olika skäl inte begravdes i sina hemförsamlingars kyrkogårdar.

Det finns idag endast en sten som markerar platsen för en person med Fliseryd som hemort. Totalt tror förre kyrkovaktmästaren Bernt Jönsson, att närmare 40 personer kan ha begravts här genom åren. 1978 och 1980 är de sista begravda.

Nu har vårdhemmet upphört sedan många år men platsens vård bekostas tills vidare av Föreningen Kristlig Kärleksverksamhet, som 1920 startade verksamheten på Solhem.

Per Nilsson Schultz (1878–1962)

Per Schulz föddes den 18 januari 1878 i Skepparslövs församling i dåvarande Kristianstads län i Skåne. Som 21-åring och med nyavlagd folkskollärareexamen i Lund kom han 1899 till Sävsjö där han fick sin första tjänst.

I en tidningsartikel berättar han att när han steg av tåget och såg Sävsjö tänkte han att "häriifrån måste jag så fort som möjligt".

Det blev nu inte så utan här blev han kvar resten av sitt liv. Det dröjde inte längre förrän han träffade sin blivande hustru Hilda som troligen var född på torpet Djurgården under Eksjöhovgård men som senare bodde på torpet Oxhagen (kallat Kuttra eftersom det var gott om orrar runt torpstället) under Uppåkra Redan på midsommarafton 1901 vigdes de av komminister Hagstrand och snart kom barnen i familjen, fem pojkar och två flickor.

De flyttade med tiden in i lärarbostaden i nuvarande Tegnérskolan och 1923 flyttade familjen in i sin nyuppförda villa i hörnet Djurgårdsgatan–V–Parkgatan. Huset fick namnet Persbo och ägs idag av en annan lärarfamilj Monica och Anders Stränge. Elna Nilsson skriver att "ingen har gjort så mycket för

Vallsjödelen skolväsen som han" Och det är lätt att instämma i. Hör bara:

Han tog initiativet till nuvarande Tegnérskolan, som stod klar 1907 och till Vallsjöskolan, som stod klar 1927 och han ordnade med så att Sävsjö fick Praktiska skolan, som blev Högre folkskolan och som senare fick namnet Sävsjö Kommunala Realskola.

Politiska uppdrag hade han också och var ledamot av municipalfullmäktige från 1917. Ordförande i Sävsjö municipalnämnd 1922–1923 och sedan också mellan åren 1932–1935.

Ingick i Sävsjö manskör från starten 1911 under ledning av kantor Axel Franzén. År 1903 tog han initiativet till Sävsjö Föreläsningssällskap och var dess ordförande i 50 år.

Många minns nog föreläsningarna i IOGT-lokalen på söndagskvällarna. Den stora skioptikonapparaten och dunket av pekpinnen när det skulle bytas bild.

1922 bildades Sävsjöortens Fornminnes- och Hembygdsförening och Per Schultz blev dess förste ordförande. I stadgan från den tiden står det att syftet med föreningen är: "att från förstörelse rädda minnesmärken av kulturhistoriskt intresse och att helst i därtill lämpliga byggnader förvara föremål från äldre och senare tid, som belysa ortens folkliv och odlingshistoria". En uppmaning som hembygdsföreningen verkligen tagit på allvar. Få föreningar har väl så mycket i sin ägo som den.

Han bildade också Sävsjö Trädgårdsförening 1931. En föregångare till dagens trädgårdsförening. Han ägnade sig senare i livet åt att skriva Sävsjös historia, vilken med tiden fyllde en A4-pärm till brädden med tätskrivna blad. Detta dokument överlämnade han sedan till kommunen, som nu har originalet i sitt arkiv och som är en ovärderlig källa till information om Sävsjös 100 första år.

Axel Franzén 27/2 1886–23/12 1975

Smålands sångarhövding. Ett rikt och långt musikliv. Elegant och distingerad och rak i ryggen minns jag honom på balkongen på Storgatan 1, Sparbankshuset. Tjusig man ofta avbildad i halvprofil. Med förtjänsttecken på frackbrösten. RVO. Riddare av Vasaorden. Vasastjärnan en av 6 medaljer flera i

guld. Blå Kungliga Patriotiska sällskapets. Bar fluga till vardags 60 års träget arbete i musikens och sångens tjänst. Bidrog till att ett så litet samhälle som Sävsjö fick ett ovanligt rikt sång och musikliv

Vilket har fortsatt med blå Harald som tagit över stafettpipen eller snarare taktpipen.

Född en februaridag 1886 i Norra Ljunga på torpet Johansberg under Ljunga Södergård. Äldste son till skraddare Oskar Fransson (hur många skraddare fanns det?) som egentligen hette Palm men tog sig namnet Franzén. Man börjar förstå att personnummer blev nödvändigt. Flyttade ganska snart till Jönköping där fadern blev uniformskraddare. De fyra syskon hjälpte till i skradderiet för att bidra till försörjningen.

Men Axels musikalitet gav honom en särställning. Fjorton år gammal blev Axel klockarpojke i Kristine kyrka, åt organist Heinze. Allt i allo, utdrag ur kyrkoböckerna till tidningarna och springa ärenden åt prästen. I gengäld fick han spela två timmar om dagen på kyrkorgeln. Som sjuttonåring tog han kantors- och organistexamen i Jönköping. Folkskolläraryxamen i Växjö 1908. Under denna tid var han ledare för fyra körer. Han övade poliser, typografer och godtemplare.

I godtemplarkören fäste han sig vid en särdeles skönsjungande sopran Mikal Gustafsson. Blev godtemplare och gifte sig 1909 med sopranen. 1908 flyttade paret till Norra Ljunga där Axel blev kantor och folkskollärare i sin födelsesocken.

Första uppgift att spela på julottan. 55 julottor, 4 Norra Ljunga och 51 i Vallsjö. Bildade 1909 Norra Ljunga kyrkokör. Samma år startade han Nässjö manskör och ledde denna kör i 60 år. Reste alltid med tåg någon gång i godsfincka om det var nödvändigt. 1911 Sävsjö manskör. Samma år den blandade kören Vallsjö kyrkokör. Som i 50 år blev ett begrepp Kören.

Första maj sjöng kören vårsånger från tingshustrappan fram till 1965. Kören sjöng överallt och det var alltid fest, högtid och glädje.

Fram till sin egen 75 års dag ledde Franzén kören. Kantor och folkskollärare i Vallsjö placering i Torset.

Efterträdde Johan Ekedahl 1 juli 1912. 1913.

Organist Franzén gav orgelkonsert för att inviga den nya orgeln Inträdesavgift som skulle tillfalla orgelkassan 1916 flyttade familjen från Torset, till Tegnerskolan. Skolhuslägenhet var tjänstebostad. Uppdrag utanför Sävsjö. 1928 dirigent för 1000 röster i Smålands sångarförbund och Jönköpings läns körförbund.

Hade hand om 4 körer fram till 1958. Fick under denna period epitetet Smålands sångarhövding. Mycket sång lite musik. Bildade 1936 tillsammans med Harald Blomstrand Sävsjö musiksällskap.

Första offentliga framförande, IOGT salen sprängfylld. Inlagd sång av Vallsjö folkskolas sjätteklass Franzéns egen klass. Pengar till skolresa. Räckte till att åka till Stockholm. Förde taktpipen ytterligare 35 år vid sällskapets vårkonsert i Sturesalen. Han var en inspirerande ledare ända upp i 80 års ålder. Lärare på Vallsjö folkskola, 1938 på högre folkskolan.

Från 1945 bodde han på Storgatan 1. Pedagog Franzén Utmärkt lärare, effektiv, rättvis och stimulerande. Naturlig respekt. God sång- och musikundervisning. Alla elever fick rita upp en pianoklaviatur och på den lära sig placera noterna och vad kors och b:n innebar. Blev t o m invigda i dirigerandets mysterium. Detta i en vanlig folkskola. Eldsjäl och föregångsman.

Sångpedagog gav privata sånglektioner till Birgit Dalborg m fl. Andra musikuppdrag: Musikummet på Sanatoriet t v om entren.

Ackompanjerade i div sammanhang, både revyer och annat. Doktor Ideström omnämner honom som vår hovmusikant.

Stumfilmsackompanjator på Ordenshuset och Röda kvarn. Namngavs på biografaffisch Axel Franzén piano Gunnar Lundberg fiol Pension 1952 .

Hade Franzén några andra intressen? Avled dagen före julafton 1975. Sörjd av Mikal, sonen Arne och Ella samt barnbarn och barnbarnsbarn. Jordfästningen kl 12 lördagen 3/1 1976 Vallsjö kyrka minnesstund på Stadshotellet.

I dödsannonsen psalm 450 Somnar jag in med blicken fäst på stjärnors strålande skara Drömmer jag stundom min själ är gäst hos Gud i hans himlar klara. Enige Gud, hos dig är bäst för sorgsna själar att vara Tegengren.

Referat från begravningen: Axel Franzéns griftefärd. Templet där den bortgångne verkat ett långt liv i musikens tjänst. Paraderande fanvakt från Jönköpings läns körförbund och Smålands sångarförbund. Kantor var Sten Erik Tector. Jordfästningen förrättades av Åke Runmark. Tyst avsked. Operasångare Olle Sivall Stockholm sjöng Tonerna av Sjöberg. Pastoratskören sjöng vid gravsättningen körmedlemmarna släppte ner sina nothäften.

Mikal Linnea Franzén 29/9 1879– 13/1 1979

Dotter till kantor J.M.Gustafsson i Asa. En av sju sjungande syskon. Gifte sig med Axel 1909.

Tilldelades Sveriges körförbunds förtjänsttecken i guld. Sjöng bla i domkyrkokören i Växjö, där hon växte upp och gick i skolan. Mikal avled 1979 .

Sörjd av Arne och Ella, barnbarnen Arne, Ulf Birgitta Lennart och Kerstin med familjer. Var skog har nog sin källa.

Jordfästning i Vallsjö kyrka kl 12 23/1 1979 i stillhet.

Uppgifter hämtade från Elnas Sävsjöbok och Vallsjö kyrka 100 år och klippböcker i Hembygdsföreningens arkiv.

Aron Blixt 9/8 1892–26/2 1973

Kyrkväktaren. På måndag skulle han fyllt 118 år Jag har valt Aron som en man som var en del av våra somrar i Torset på väg genom byn mot kyrkogården. En känd profil. Cykel eller moped, basker, en väldigt blå näsa(förfrusit) och cigarr.

Det närmaste jag kom honom var när han 1950 kom till min mormor omgiven av god cigarrdoft. Hans ärende var att sälja en gravsten eftersom min morfar nyss avlidit. Folder med olika typer av gravstenar. Tillgång till en låda med Arons efterlämnade foton, klipp och gratulationskort och brev.

Född som Aron Johansson i Skepperstad församling i grenadjäratorpet Ekeberga för vilket fadern tjänade. Fadern dog 1895, då var yngste sonen Aron, 3 år. I familjen fanns fyra barn plus ett halvsyskon som mamma Emma född Johansson hade innan hon gifte sig. Henning och Aron kvar de övriga drog till Amerika.

Berättar hur han fick hjälpa sin morfar Johannes Magnus Hägg /Nero i Skepperstad med att snickra likkistor. Man mätte den döde med sockertoppssnöre som man gjorde en knut på. Redan i unga år fick han ta sitt öde i egna händer.

1911 flyttade han till Torset där han fick anställning som maskinist vid Torsets torvströfabrik. 1921 tog han plats vid Vetlanda järnvägar. Tjänstgjorde som extra banvakt på sträckan Hultagård–Sävsjö. Omnämns om Blixt vid denna tid. Namnbyte!

Verkade tre år på Öland, som maskinist för ett mobilt ångdrivet tröskverk. Återvände till hembygden och slog sig ner i Torset där han sedan bott. Först Blomslund. tillsammans med sin mor Emma. Modern gift alt. samboende med Viktor Ånes*.

Därifrån flyttade han till Sandåsen (i korsningen gamla 127 och nerfarten till Vallsjöbaden) där han drev cafe, /matservering och affär. Huset låg på på Holms mark men friköptes senare. Huset blev en samlingsplats för byn unga. Tex mötte Greta Holm (från Mossaryd) sin blivande make Thor Holm här 1932.

Arbetet som kyrkväktare. 1935 blev Aron Vallsjö församlings kyrkväktare. Enhälligt vald bland 8 sökande.

Efterträdde Gustaf Johansson Villkoret var att avsäga sig all befattning med Gåvans dansbana, samt icke upplåta sin bostad till offentliga danser och att telefon installerades, på vaktmästarens bekostnad.

Fick Kungliga Patriotiska sällskapets guldmedalj 2:a storleken 1961 för lång och trogen tjänst. 365 dagar om året har han färdats mellan hemmet i Gåvan och kyrkan. Sedan kokseldningen infördes betydligt lättare än vedeldning.

Tradition på julafton, enligt Håkan Holm, vid 16–17 tiden lade Aron in några rejäla björkstycken i pannan under kyrkan för att få skön värme till julottan. En riktigt kall julnatt lika bra att stanna i kyrkan om det skall vara väl uppvärmt till ottesången.

Citat från intervju 10/6 1959.

"Det var det två tempel och två kyrkogårdar att sköta Griftegården den förmedlande länken mellan forntid och framtid. Ordningen på kyrkogården är värdemätare på ortens kultur. Dödens åker kräver ständig ans.

Aron är den ende som kan berätta om namnlösa gravar och peka ut var Västra härads siste kronofogde ligger begravd."

Klädsel: Kostym, basker (även inomhus), slips. Hatt och fluga vid klockringning. Ringde ut det gamla och in det nya året i kyrkklockan. Högtidsklädd med nervikta kragknibbar fluga och Kungliga Patriotiska sällskapets guldmedalj på bröstet. Arons hund, Bessy med överallt.

Intressen Vacker trädgård, sällskaplig ordnade stora kalas, stickade strumpor.

Teknikintresserad skaffade tidigt moped och TV. Nykterist.

Mycket social. Stor mängd vykort, julkort och tackkort från torsetbor men även längre bortifrån.

Startade 1953 kyrkliga syföreningen tillsammans med Viola Gustafsson och makarna Blomstrand. Foto finns när syföreningens damer med Aron och Bessy vårstädar Gamla kyrkan. Då var det tradition att kaffet kokades på vatten från S:t Sigfrids källa. Hämtat av? Jo naturligtvis Aron.

Förtroendeuppdrag eller extraknäck?

Brev från Elsa Gyllenkrok med detaljerade anvisning att för de medsända sedlarna sätta blommor på hennes släktgrav.

Citat från Margit Blomstrand: Varje vecka kom han cyklande till pastorsexp. Ställer samma fråga har det varit några dödsfall i veckan. Om svaret blev nej kom det från Aron Det var bra då e de töstt å langt.

I notis från 50 årsdagen: Blixt är en hedersman, försynt och flärdfri(?) i sitt framträdande och genom sin redbarhet har han förskaffat sig en stor vänkrets. Pension 1967. 75 år

Utsåg sin efterträdare Bernt Jönsson. Stor förändring på kyrkogården. Man tog bort stensocklar och häckar och det blev grönområden.

Avled feb 1973 Jordfästes 3/3 1973 kan ej finna något referat från detta tillfälle.

Släkt Mamma Emma Johansson Ånes. Fadern grenadjären finns inte omnämnd. Broder Henning Blixt gift med Frida har barnen Valle och Torsten. Valle gift med Lilly som finns i Forserum 92 år. Bröderna lär ha varit osams men försonades på äldre dagar.

Henning och Aron hade tre syskon, som utvandrade till Amerika när Aron var 12 år. Bl a Ernest född 1883. Ahnstedt från USA letade efter släktingar bl a Aron i Torset, troligtvis en ättling till någon av de utvandrade syskonen.

*Viktor Ånes, finsk snickare som hjälpte till vid byggen såsom Edblads hus och Rosenhill. Hade mördat någon i USA. Flydde på en båt. Kaptenen uppmanade honom att när man närmade sig svenska kusten simma i land. "Ta dig till Småland, där letar ingen efter dig". Uppgifter bygger på samtal med Rune Svensson, Håkan Holm, Bernt Jönsson, Maj Rosenkvist och en låda med Arons efterlämnade foton, vykort, tackkort och brev. Samt konfirmationspsalmbok.

Sammanfattning : Alla tre hade koppling till Torset. En man Axel vida känd och uppmärksammas och många julottor. Aron välkänd och uppskattad i en något mindre krets, även han många julottor. Båda medaljerade. Huruvida Emma besökte julottan vet vi ej men nog hade hon varit värd en medalj för allt sitt slit.

Referenser

Småländska kulturbilder 2007, Bo E Karlsson, s.108–113

Sävsjöboken av Elna Nilsson

Vallsjö kyrka 100 år, 1995

Protokoll och utdrag ur kyrkogårdsförvaltningens gravförteckning

Tidningsurklipp

Inger Högberg och Bertil Zettergren